

**Jean Monnet
Centre of Excellence**

ADAM MICKIEWICZ UNIVERSITY, POZNAŃ

EU external actions in the contested global order –
(in)coherence, (dis)continuity, resilience

Przyszłość i rola Euro w globalnym systemie monetarnym

dr Rafał Szymanowski

rafal.szymanowski@amu.edu.pl

Wykład CoE JM, 21 stycznia 2021 r.

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
POZNAŃ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Sylwetka

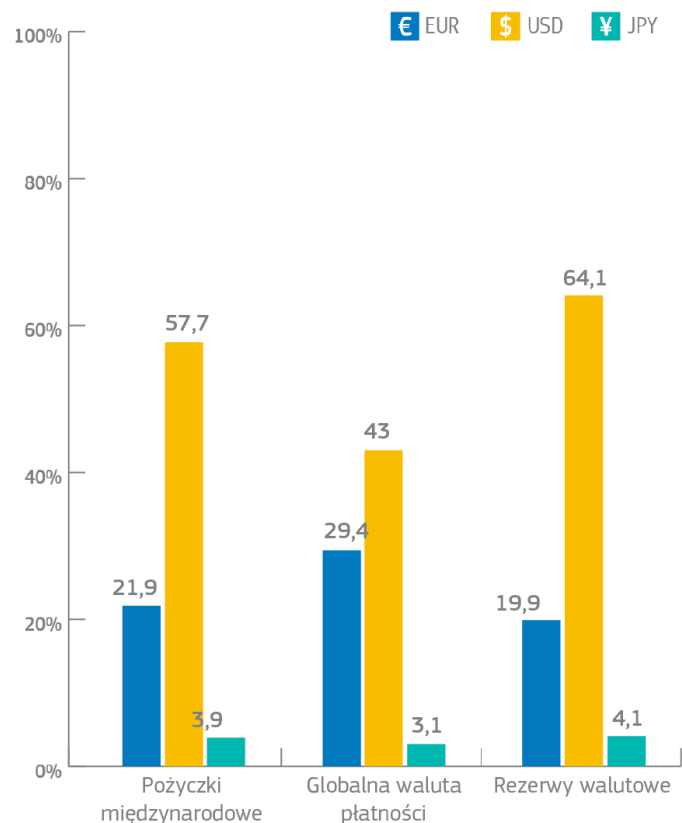
- Integracja i dezintegracja gospodarcza, ekonomia polityczna kryzysów gospodarczych, oraz polityka rozwoju elektrycznej mobilności
 - Najnowszy projekt badawczy zatytułowany „Konflikty dystrybucyjne i (dez)integracja gospodarcza strefy euro z perspektywy Polski” (NCN)
 - W roku akademickim 2017/2018 Fulbright Visiting Researcher na University of California, Berkeley
-

Struktura wykładu

1. Co warto o euro wiedzieć?
2. Dlaczego Europa wprowadziła wspólną walutę?
3. Bilans dwóch dekad funkcjonowania euro
4. Słabości strefy euro na przykładzie Grecji
5. Jak będzie wyglądać trzecia dekada euro?
6. Polska i euro

Euro jest drugą co do ważności walutą na świecie

Źródło: Europejski Bank Centralny, czerwiec 2016 r.

Dlaczego warto o euro rozmawiać?

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Dlaczego
warto o
euro
rozmawiać?

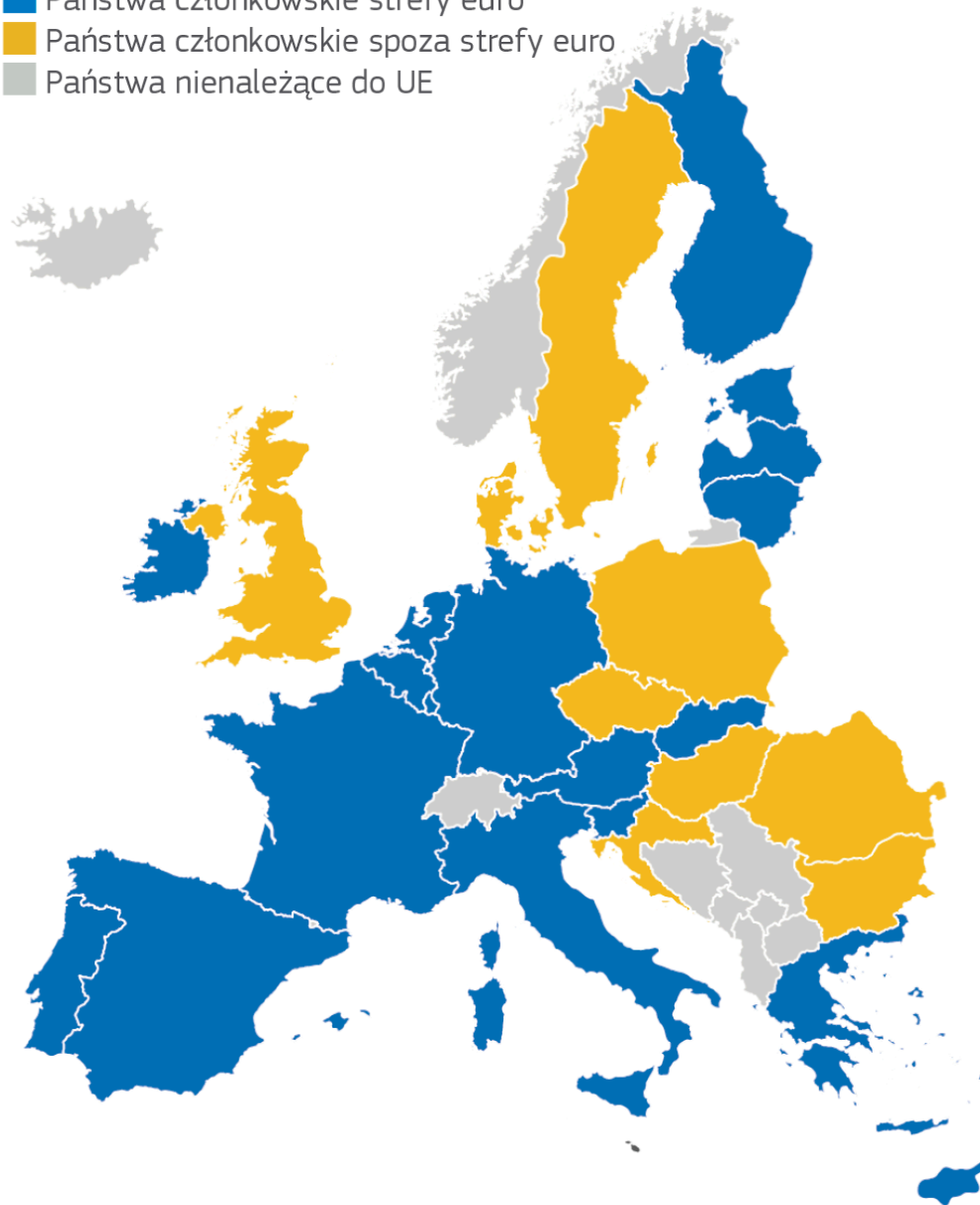
Euro – co warto wiedzieć?

- Wspólna waluta 19 państw członkowskich UE (nie całej UE)
- Terminy: strefa euro, Euroland, Eurozona, europejska unia walutowa / monetarna (nie UGW!)
- Strefa euro to trzeci etap Unii Gospodarczej i Walutowej (UGW)
- Nie tylko wspólny pieniądz, ale także: wspólna (jednolita) polityka monetarna i wspólny Europejski Bank Centralny (EBC)

Euro jest walutą 19 państw członkowskich

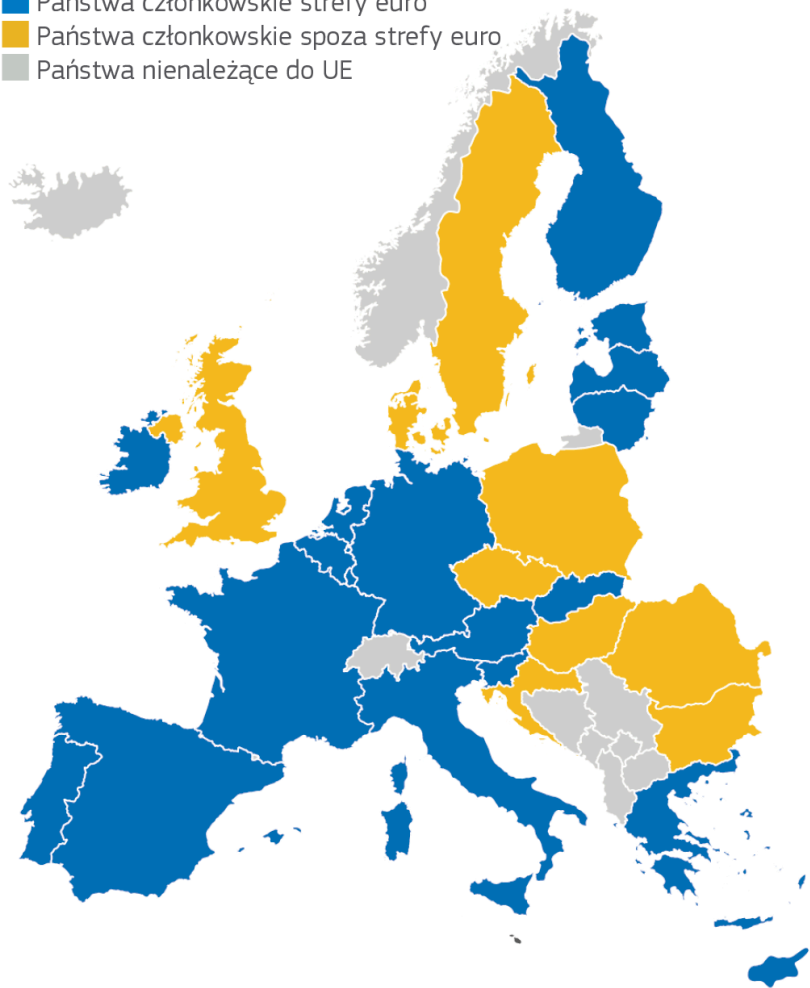
- Państwa członkowskie strefy euro
- Państwa członkowskie spoza strefy euro
- Państwa nienależące do UE

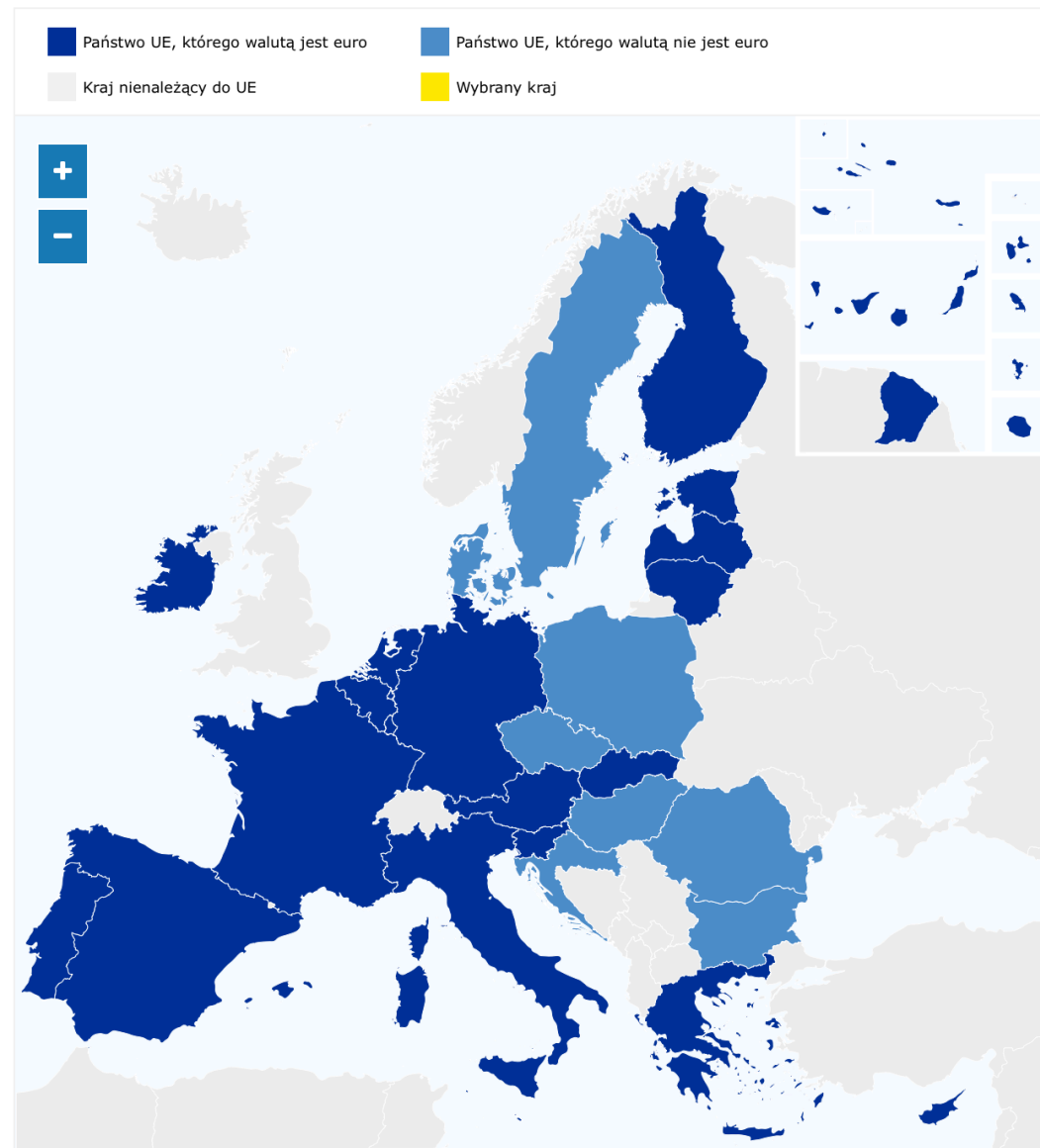
Źródło: Komisja Europejska

Euro jest walutą 19 państw członkowskich

- Państwa członkowskie strefy euro
- Państwa członkowskie spoza strefy euro
- Państwa nienależące do UE

Źródło: Komisja Europejska

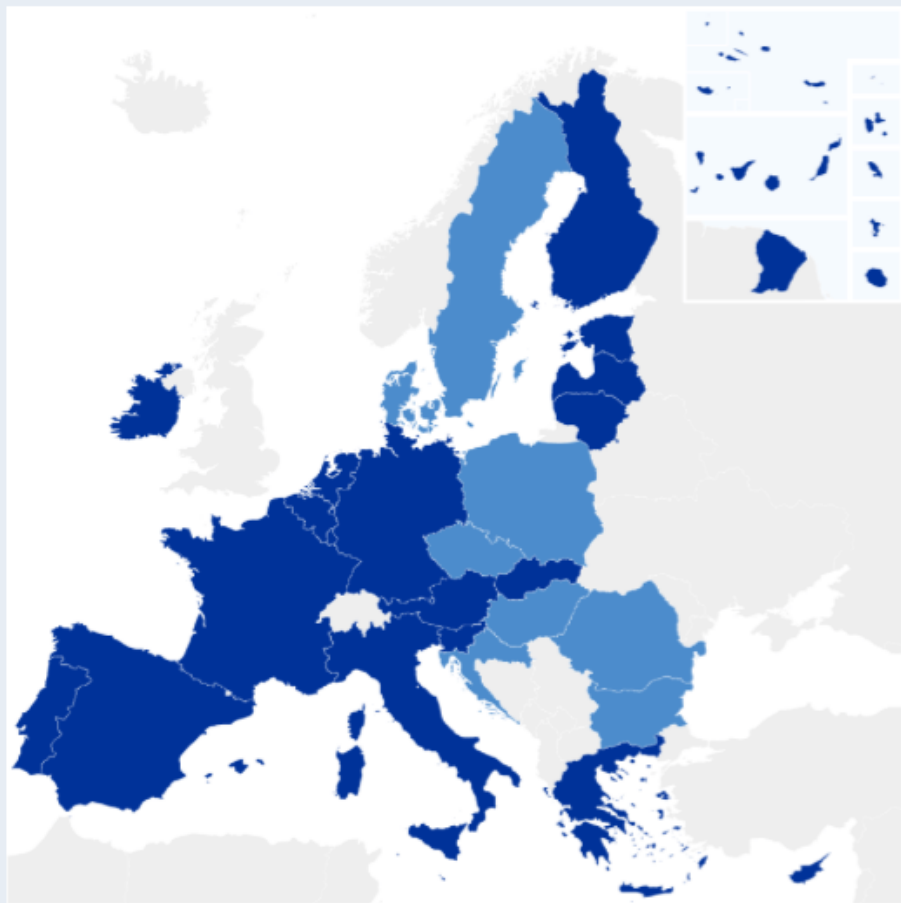

Euro i UE – cztery możliwości

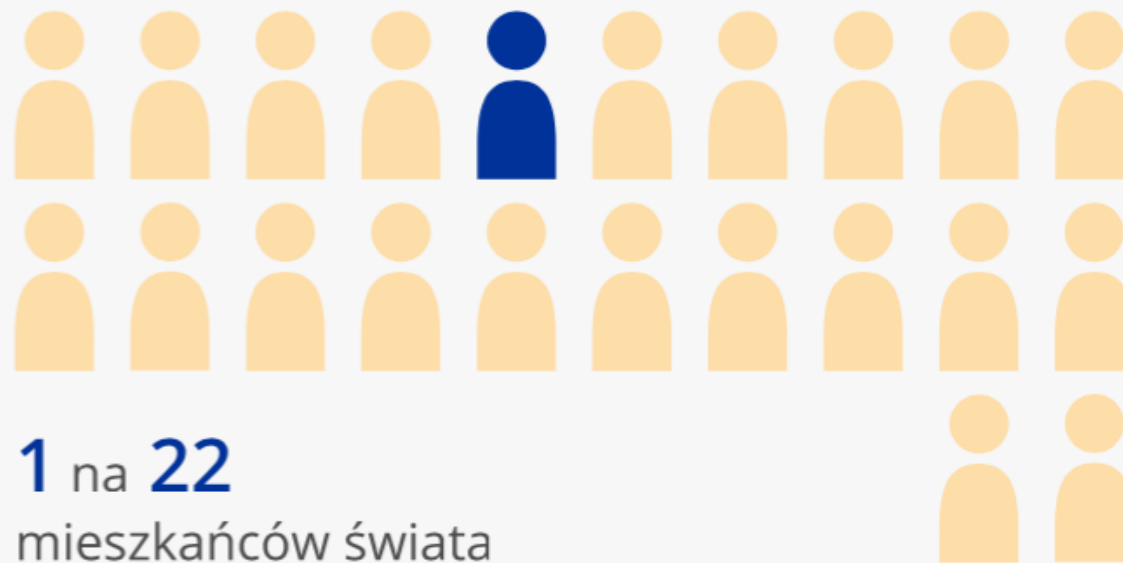
1. Państwa UE w strefie euro: 19
2. Państwa UE poza strefą euro (czasowo) / z derogacją: 7, tj. 6 z EŚ + Szwecja
3. Państwa UE poza strefą euro (na stałe): 1, tj. Dania (wcześniej także WB)
4. Państwa poza UE, które używają euro: Watykan, San Marino, Monako, Andora (na mocy porozumień walutowych z UE), a także Czarnogóra i Kosowa (jednostronnie)

Liczba ludności w strefie euro

340 mln ludzi
mieszka w strefie euro

1 na 22
mieszkańców świata

■ Strefa euro ■ Państwa UE, które nie stosują euro

Euro poza Europą

- Wyspy Kanaryjskie (Hiszpania)
- Ceuta i Melilla (Hiszpania)
- Azory i Madera (Portugalia)
- Majotta i Reunion (Francja)
- Saint Pierre i Miquelon (Francja)
- Gujana Francuska
- Francuskie wyspy na Karaibach: Gwadelupa, Martynika, Saint Martin, Saint-Barthélemy

**Jean Monnet
Centre of Excellence**

ADAM MICKIEWICZ UNIVERSITY, POZNAŃ

Powiedzieli o euro ...

- Tommaso Padoa-Schioppa, minister gospodarki Włoch: *bezpiestwowa waluta w świecie złożonym z państw*
- Jean-Claude Trichet, prezes EBC: *euro jest jak duży, solidny i stabilny statek (2009)*
- Mario Draghi: *euro jest jak trzmiel. To tajemnica natury, ponieważ nie powinna latać, ale zamiast tego leci.*

Dlaczego Europa wprowadziła euro?

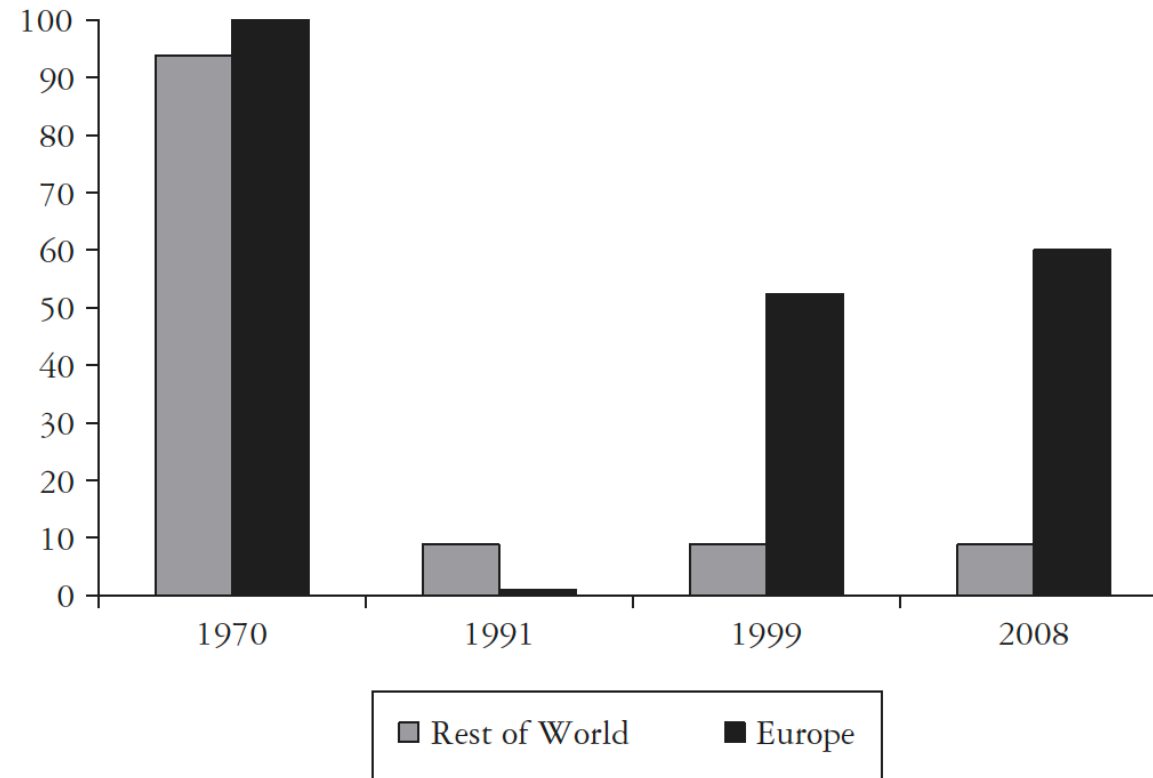

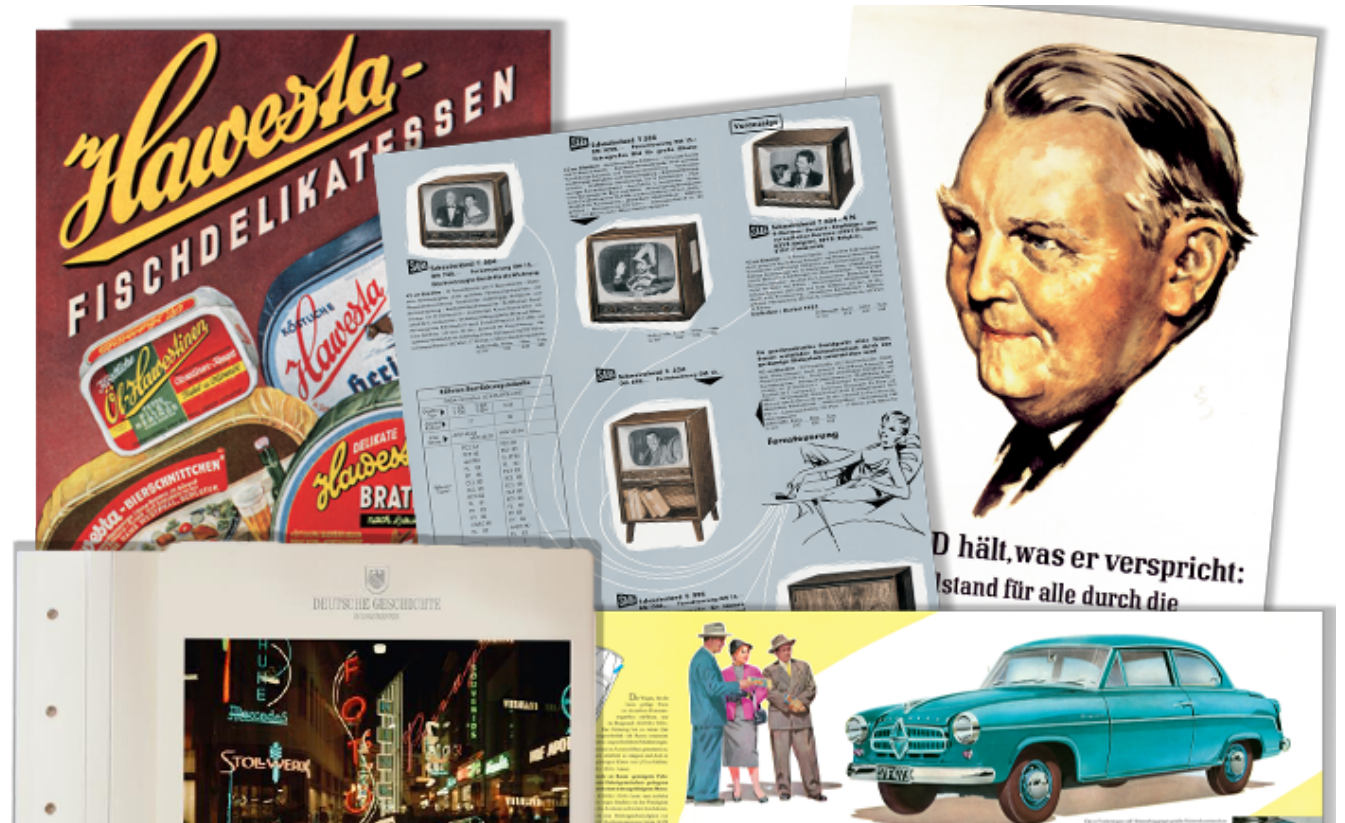
FIGURE 2.2. Europe's monetary union goes against the global tide.
(Share of countries on "hard-pegged" exchange-rate regimes, percent.)

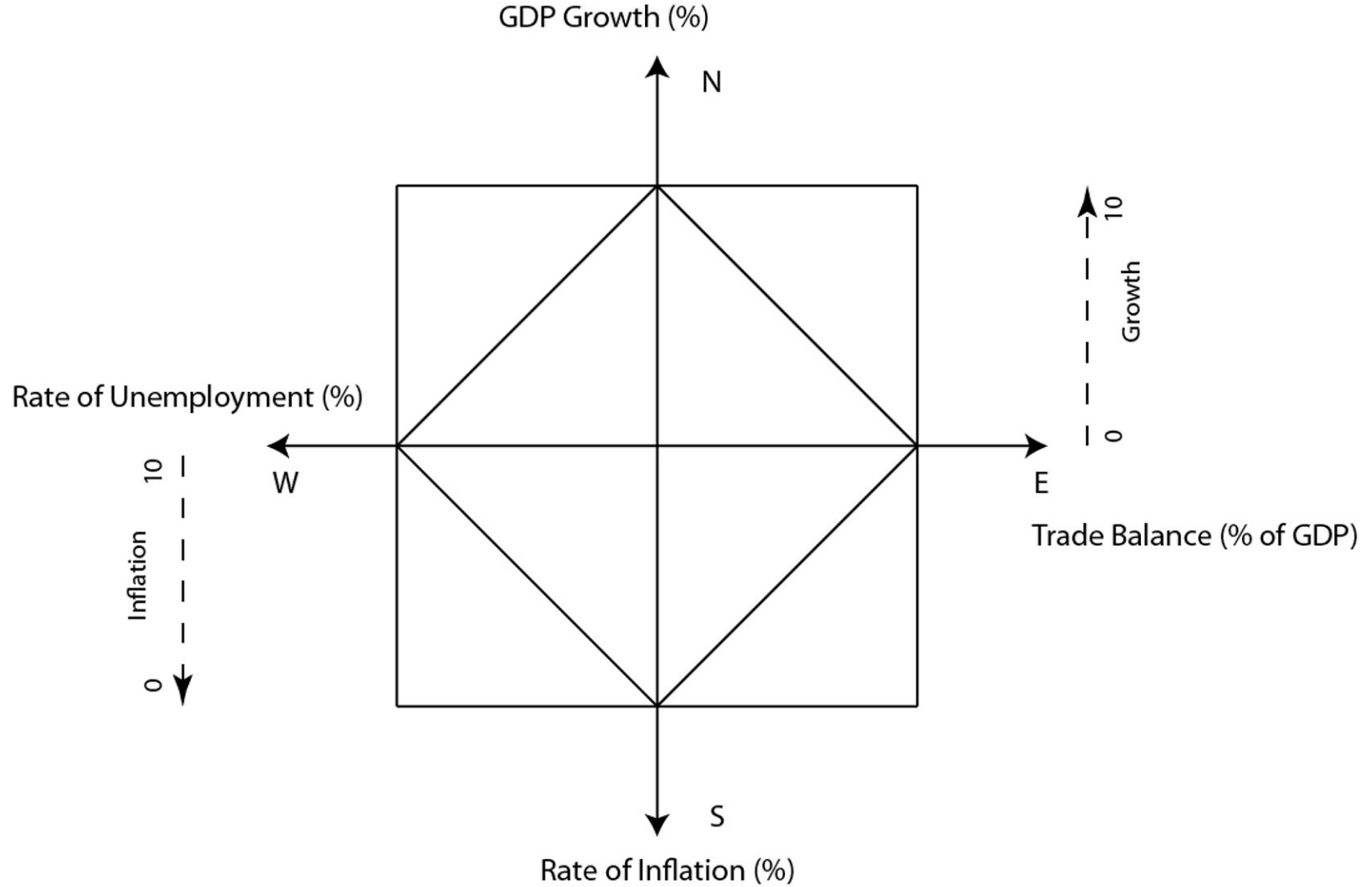
Dlaczego Europa wprowadziła euro?

- Chęć zjednoczenia Europy i niedopuszczenia do kolejnej wojny światowej
- Kryzysowa dekada lat 70: szalejąca inflacja, stagnująca gospodarka, rosnące bezrobocie (Iain Macleod: We have a sort of "stagflation" situation)

Kryzysowa dekada lat 70. utrudnia realizację celów polityki gospodarczej

Kryzysowa dekada lat 70. utrudnia realizację celów polityki gospodarczej

Dlaczego Europa wprowadziła euro?

- Chęć zjednoczenia Europy i niedopuszczenia do kolejnej wojny światowej
- Kryzysowa dekada lat 70: szalejąca inflacja, stagnująca gospodarka, rosnące bezrobocie (Iain Macleod: We have a sort of "stagflation" situation)
- Odtworzenie Bretton Woods w mniejszej, regionalnej skali; przywrócenie stabilności wymiany gosp.
- Uniezależnienie Europy od USA i chęć stworzenia waluty konkurencyjnej wobec dolara USD
- Zabezpieczenie wypłat z Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) do państw członkowskich od wahań kursów
- Chęć odzyskania przez Francję równowagi ekonomicznej wobec Niemiec (De Gaulle: Europa to sposób na odzyskanie przez Francję tego, czym była przed Waterloo: pierwsza na świecie)

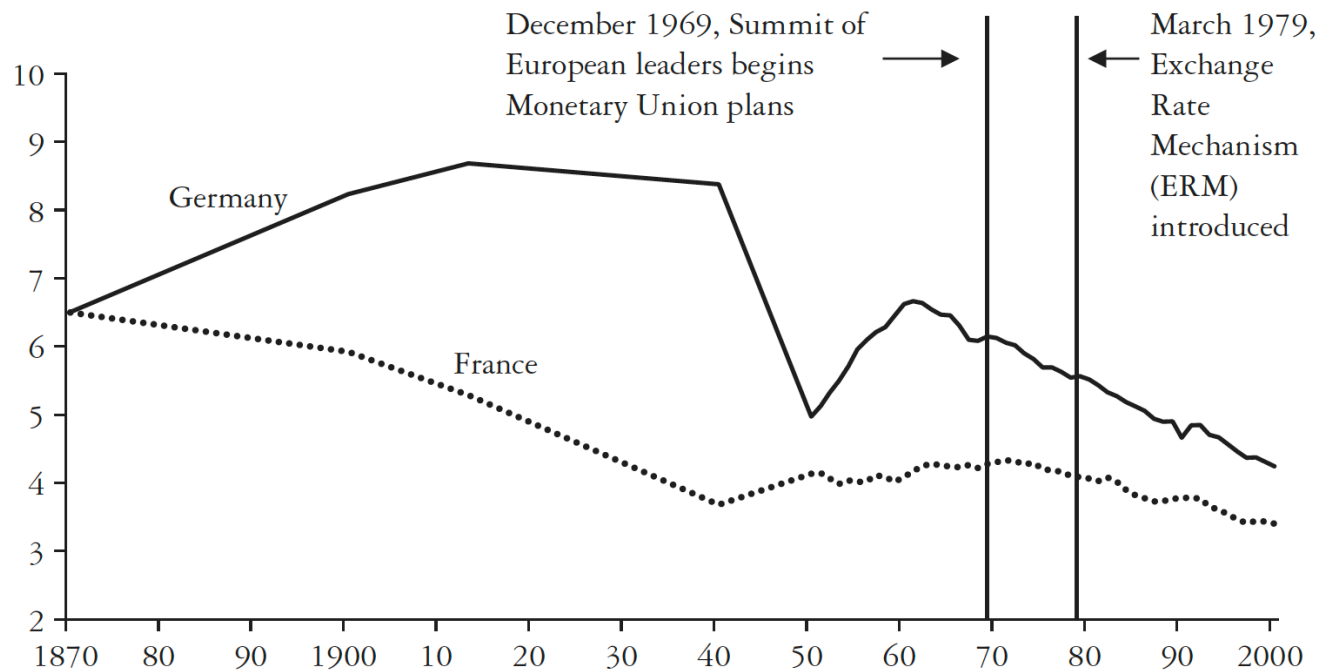

FIGURE 1.1. France falls behind Germany starting around 1870.

(Each country's share of world GDP, percent)

Sources: Angus Maddison. "Historical Statistics of the World Economy: 1-2008 AD." University of Groningen, available from: <http://www.ggdc.net/maddison/oriindex.htm>, series "GDP." The values for 2009 and 2010 are from the Conference Board (GDP adjusted for purchasing power parity, series "GK GDP"), available from <https://www.conference-board.org/data/economydatabase/index.cfm?id=27762>.

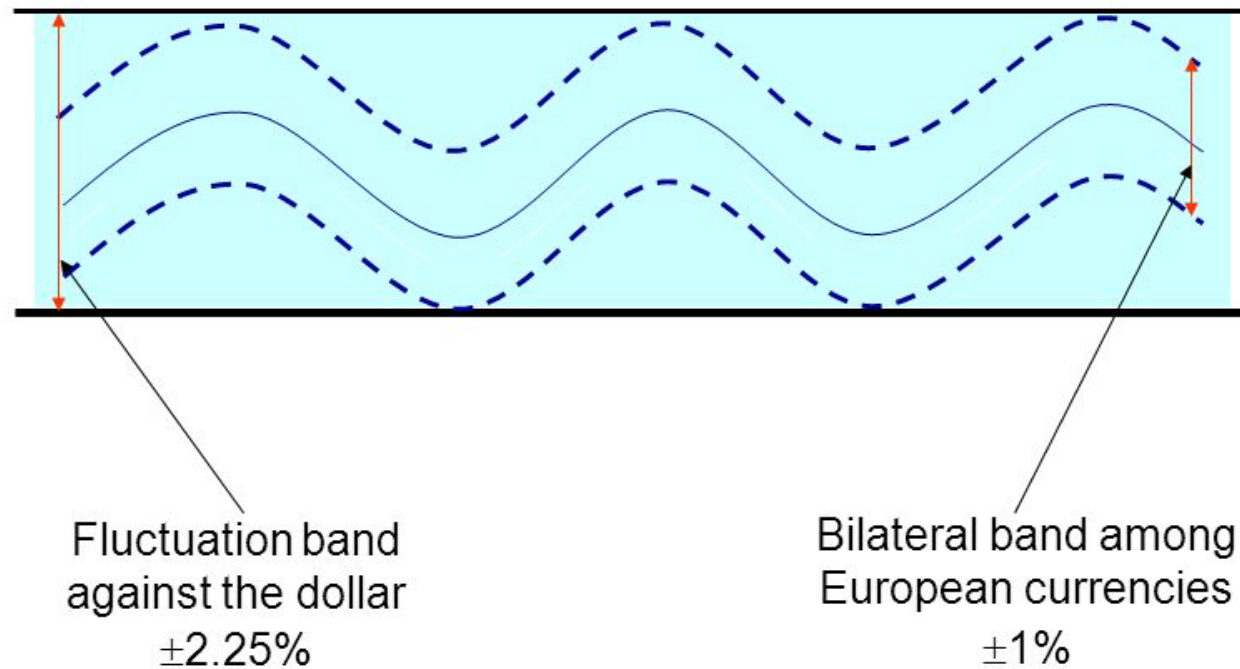
Francja od końca XIX wieku traci gospodarczo wobec Niemiec i chce odzyskać równowagę dzięki euro

Francusko-niemiecki silnik integracji walutowej

- Georges Pompidou proponuje bliższą współpracę monetarną (1969 r.); Willy Brandt zgadza się na powołanie komitetu ds. koncepcji wspólnej waluty (bo dążył do poparcia Francji dla Ostpolitik); powstaje „wąż w tunelu” (1972)
- Valery Giscard d’Estaing proponuje Europejski System Walutowy (EMS). Kanclerz RFN Helmut Schmidt, który chce bliższej współpracy obronnej, godzi się na udział Niemiec w EMS (1979)

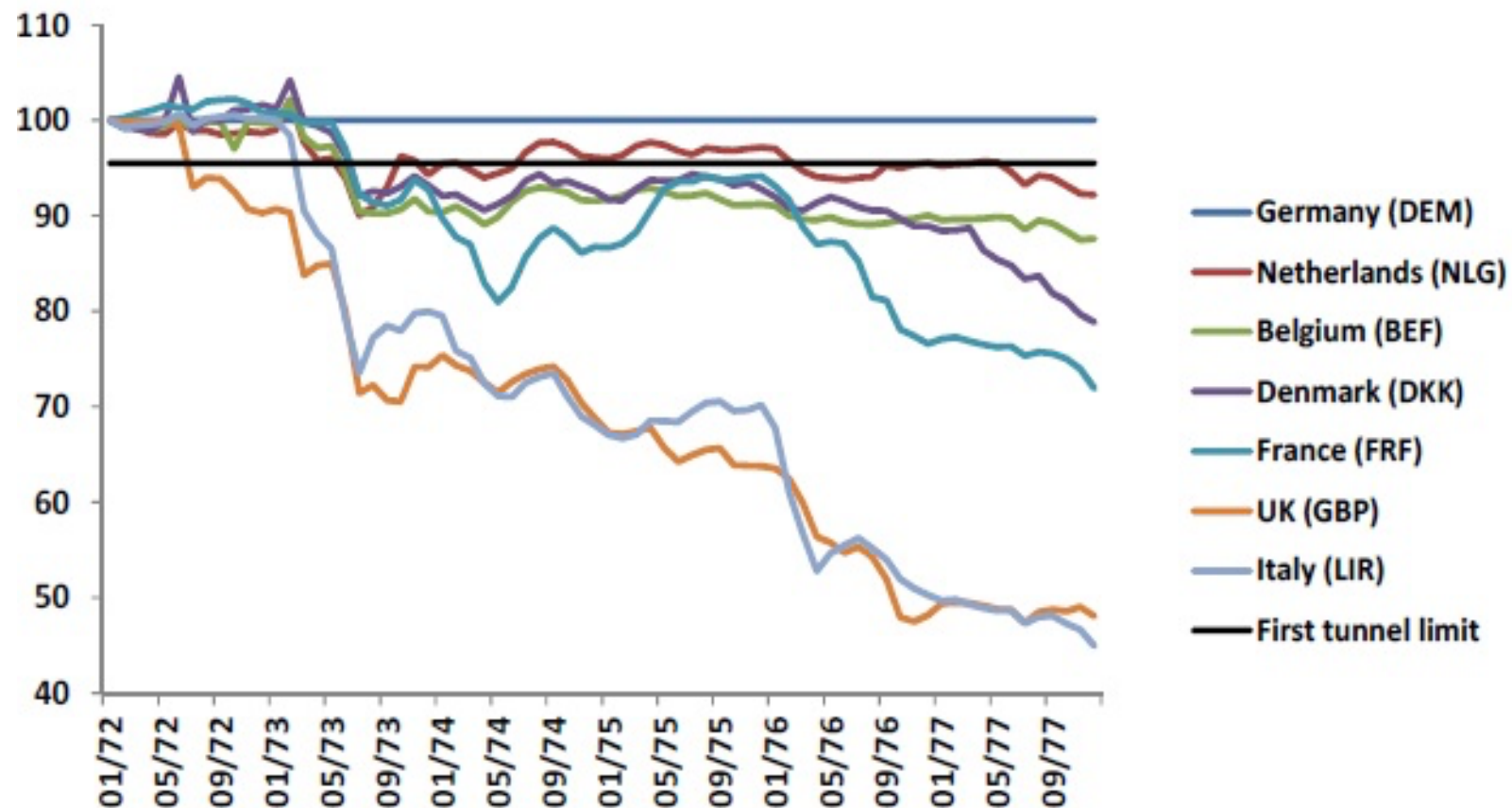
Snake in the Tunnel

Pierwsza
próba: wąż
w tunelu
(1972-77)

Europe's first "Snake in the Tunnel": 1972 - 1977

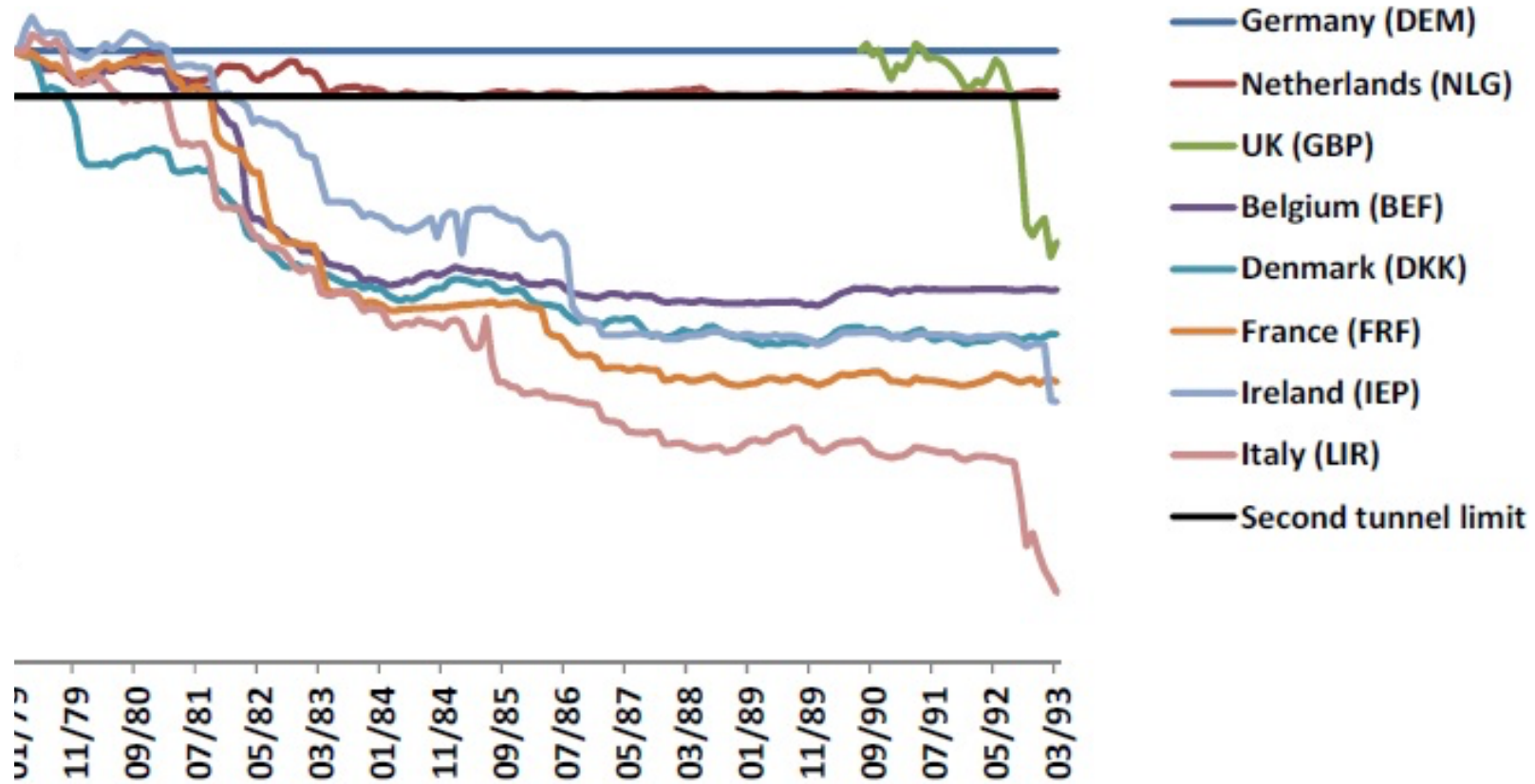
Currencies vs. DEM (=100)

Pierwsza
próba: wąż
w tunelu
(1972-77)

¹ See, for example, the Rcube Macro Analytics – 23 04 2012 – Eurozone Scenario update

Europe's second "Snake in the Tunnel": 1979 - 1993 Currencies vs. DEM (=100)

Druga próba:
Europejski
System
Walutowy
(EMS): 1979-
93

Francusko-niemiecki silnik integracji walutowej

- Georges Pompidou proponuje bliższą współpracę monetarną (1969 r.); Willy Brandt zgadza się na powołanie komitetu ds. koncepcji wspólnej waluty (Ostpolitik); powstaje „wąz w tunelu” (1972)
- Valery Giscard d’Estaing proponuje Europejski System Walutowy (EMS). Kanclerz RFN Helmut Schmidt, który chce bliższej współpracy obronnej, godzi się na udział Niemiec w EMS (1979)
- Francois Mitterrand i Helmut Kohl na szczycie w Strasburgu dają zielone światło dla wprowadzenia euro (1989): zjednoczenie Niemiec za wspólną walutę?

Czy euro była warunkiem Francji za zjednoczenie Niemiec?

- *Być może osobiste wspomnienia Kohla z wojny ciążyły na nim w tym decydującym momencie. Być może w Strasburgu Kohl widział i słyszał niepokój innych głów państw, które obawiały się nagle rozszerzonych Niemiec w środku Europy. Zaraz po szczycie w Strasburgu Kohl wyjaśnił sekretarzowi stanu USA Jamesowi Bakerowi, że Bundesbank stanowczo sprzeciwia się planowi wspólnej waluty i że on sam zgodził się, że jest on „sprzeczny z interesami Niemiec”. Niemniej jednak zdecydował się pójść naprzód, ponieważ było ważne, aby to zrobić. Niemcy, powiedział, „potrzebują przyjaciół” (Ashoka Mody, Eurotragedy: A Drama in Nine Acts)*
- *Jest mało prawdopodobne, że Francji udało się przekonać Kohla do wprowadzenia w życie euro i rezygnacji z marki niemieckiej, gdyby nie zjednoczenie (David Marsh, The euro: The Battle for the New Global Currency)*
- *Strefa euro najprawdopodobniej by nie powstała, gdyby nie proces zjednoczeniowy w Niemczech (Hans Kundnani, The Paradox of German Power).*

Euro Symposium

It Can't Happen, It's a Bad Idea, It Won't Last: U.S. Economists on the EMU and the Euro, 1989-2002

Lars Jonung¹ and Eoin Drea²

ABSTRACT

In 2009, the euro celebrated its first decade. As of January 2009, it was circulating in 16 member states of the European Union (EU).³ This unparalleled experiment in monetary unification is a milestone in European integration.⁴ The euro has emerged as a major currency, even challenging the U.S. dollar as the

1. Research Adviser, Directorate General for Economic and Financial Affairs of the European Commission, Brussels, Belgium B-1049.

2. Senior Economist, Tom Phillips and Associates, Dublin, Ireland 8.

Acknowledgments: This paper was prepared for the session "Reflections on American Views of the Euro: Ex Ante: What We Have Learnt 10 Years Ex Post," at the American Economic Association meeting in January 2009 in San Francisco. We have benefited from constructive comments by Michael D.

Amerykianie o euro

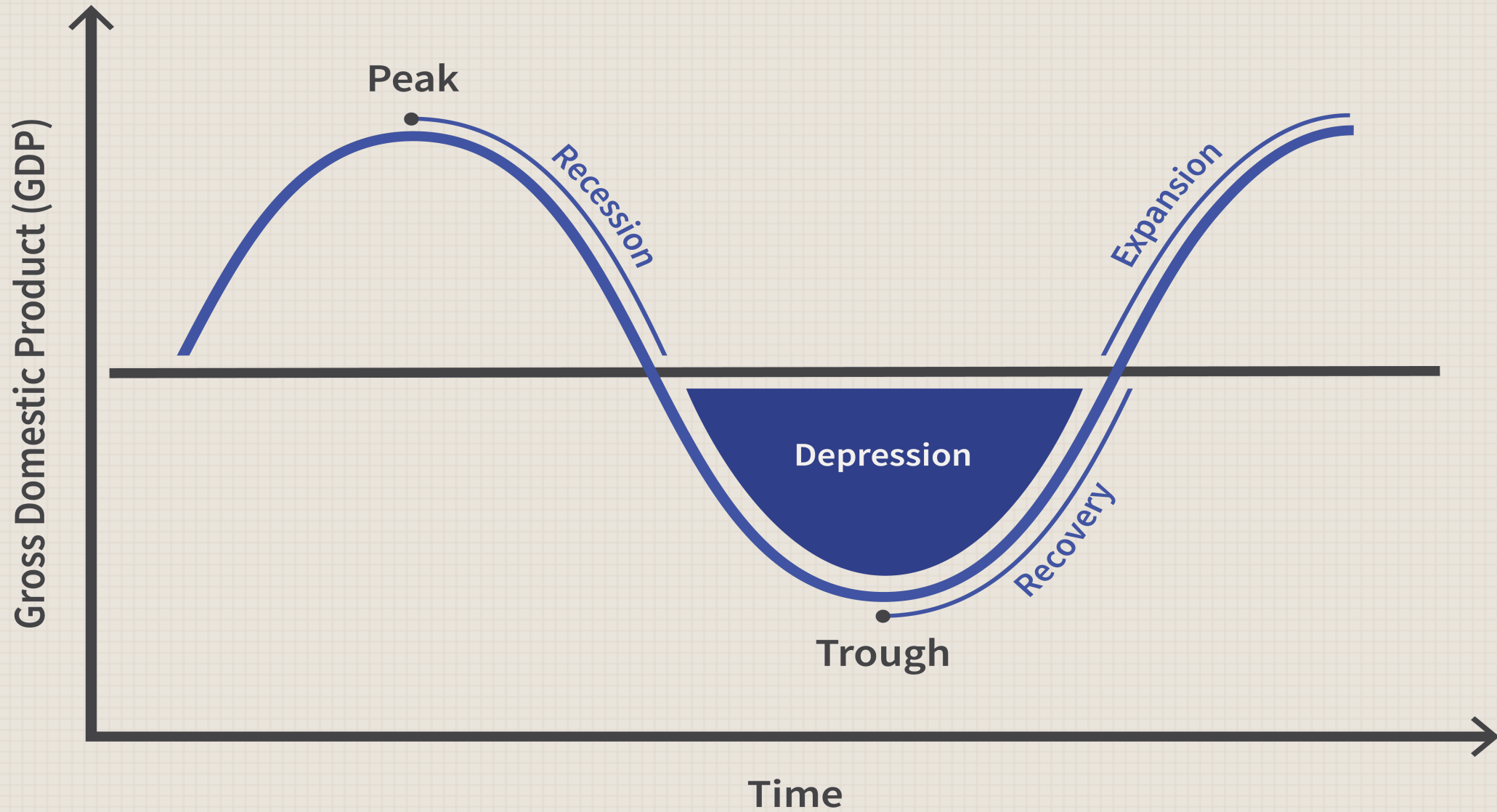

Amerykańscy ekonomiści o euro

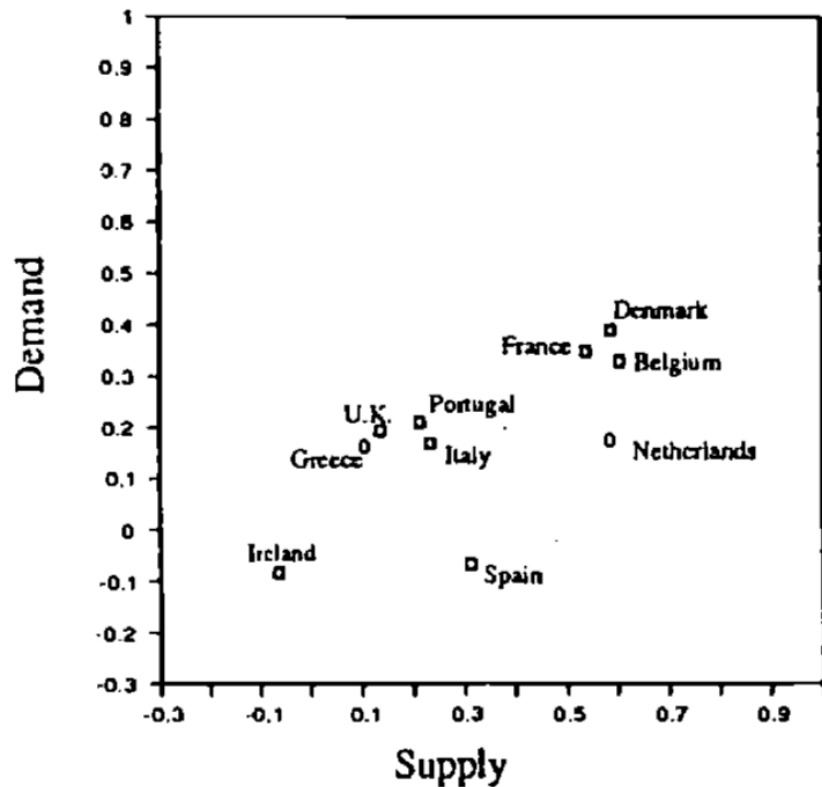
- Martin Feldstein: euro może doprowadzić do konfliktów zbrojnych w Europie
- Anna Schwartz: po prostu nie widzę, aby euro spełniało podstawowe warunki sukcesu
- Barry Eichengreen: szokujące aspekty europejskiej integracji walutowej
- James Tobin: strefa euro jest znacznie mniej przygotowana do bycia optymalnym obszarem walutowym niż USA

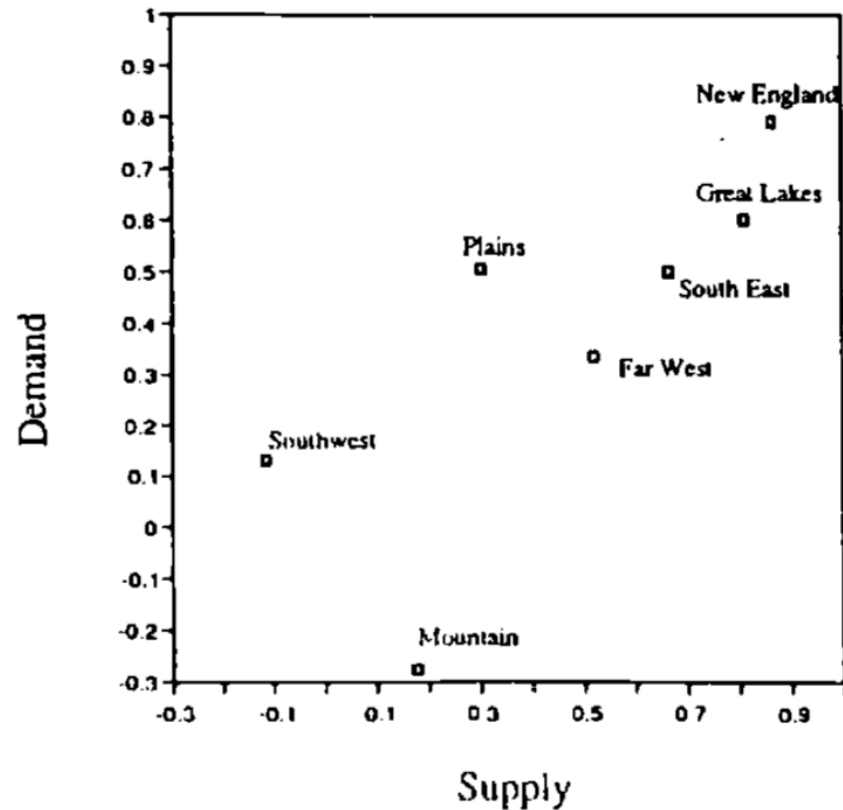
Business Cycle

Correlation of supply and demand disturbances with German supply and demand disturbances

Correlation of U.S. Supply and demand disturbances with supply and demand disturbances of mid-east region

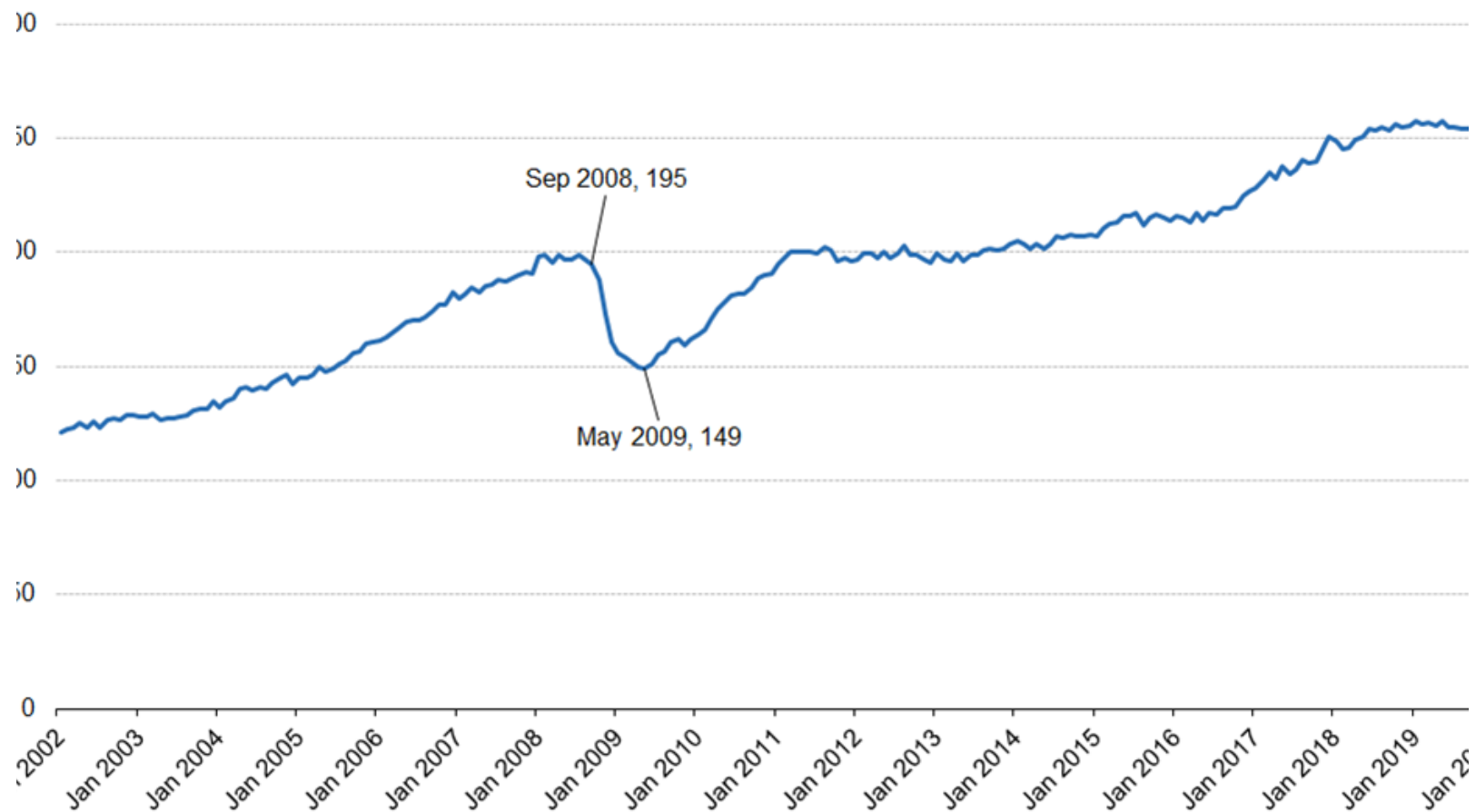
Strefa euro jako mniej “optymalna unia walutowa” niż USA

Bilans dwóch dekad euro

Evolution of intra EU-27 export of goods, January 2002 - January 2019

(EUR billion)

Source: Eurostat (online data code: ext_st_eu27_2020sitc)

eurostat

Handel w
strefie euro

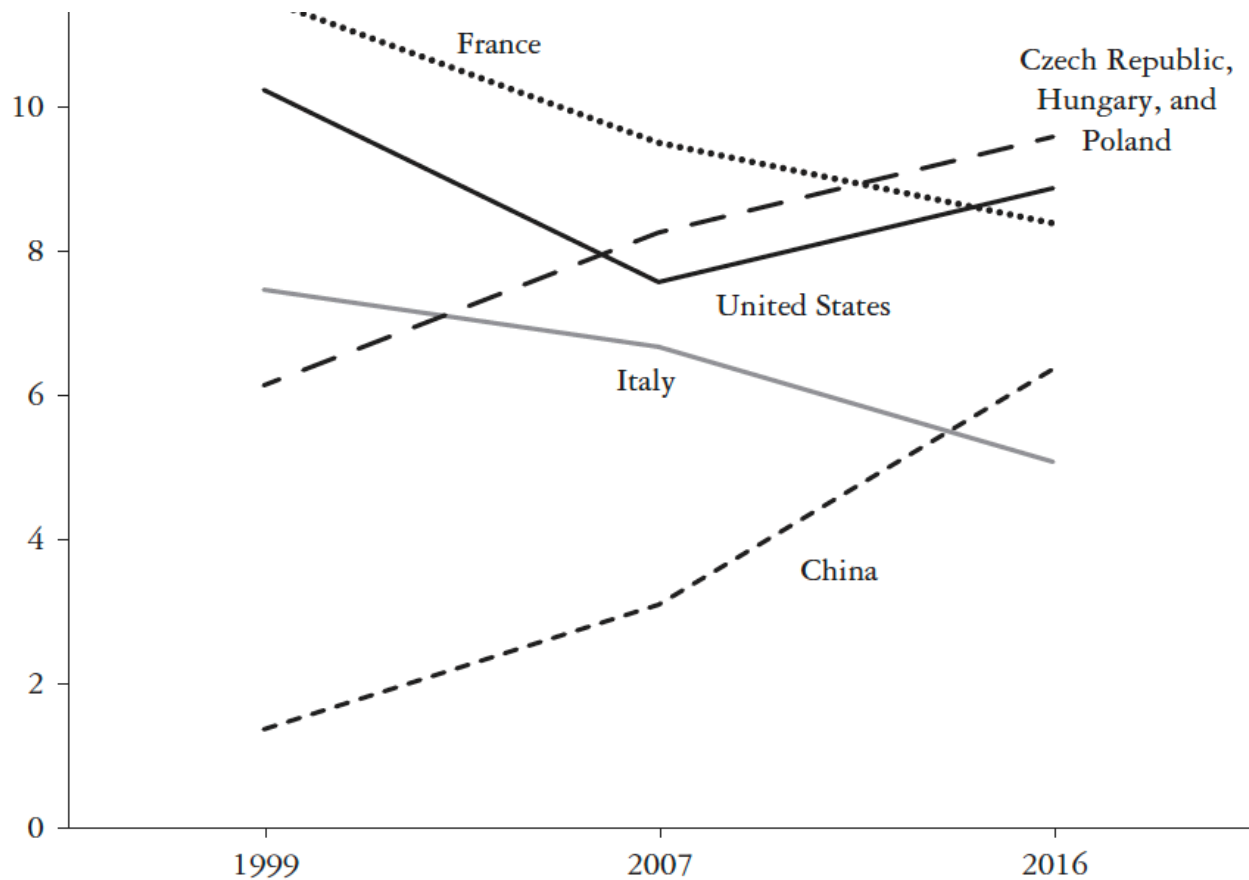
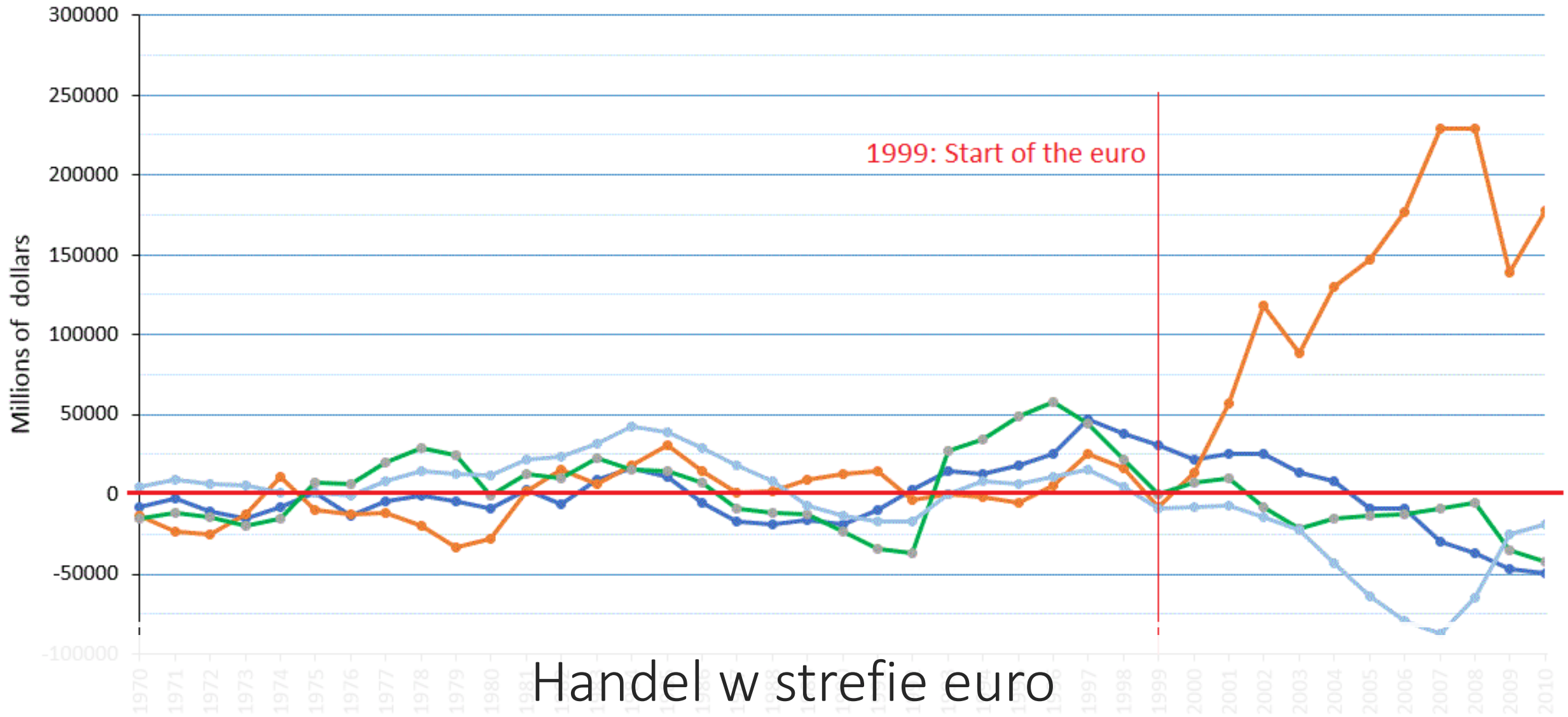

FIGURE 9.6. German exporters shift their sights away from the euro area.
 (Percent of total German exports to the various countries)
 Source: IMF Data, <http://data.imf.org/regular.aspx?key=61013712>.

Rośnie
 eksport
 Niemiec do
 krajów spoza
 strefy euro

Balance of trade in goods and services (Eurozone countries)

Handel w strefie euro

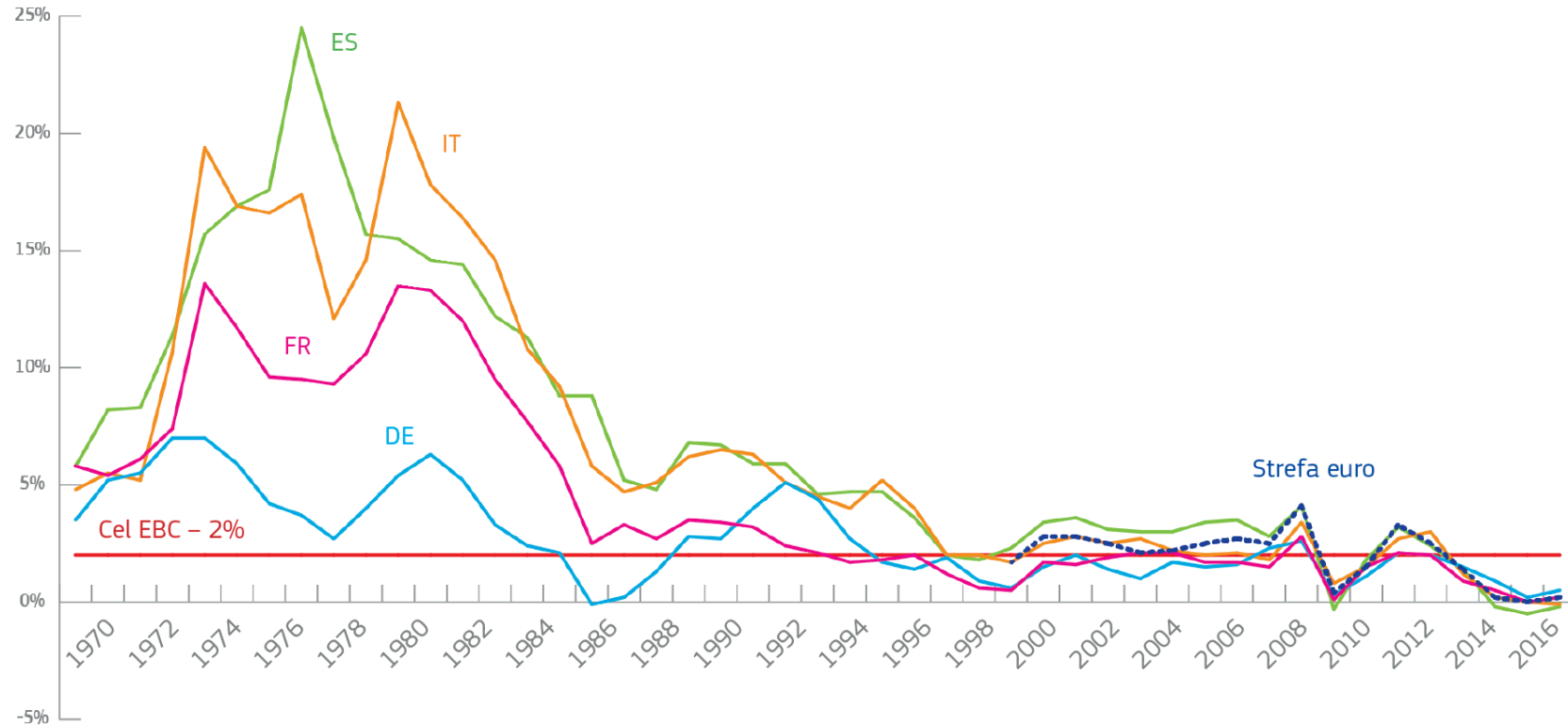
Sources: OECD, data.oecd.org

● France ● Germany ● Italy ● Spain

Euro sprzyja niskiej inflacji

Euro zapewniło stabilność cen

Wskaźnik cen konsumpcyjnych, zmiana w % w stosunku do poprzedniego roku

Źródło: Bank Światowy, OECD

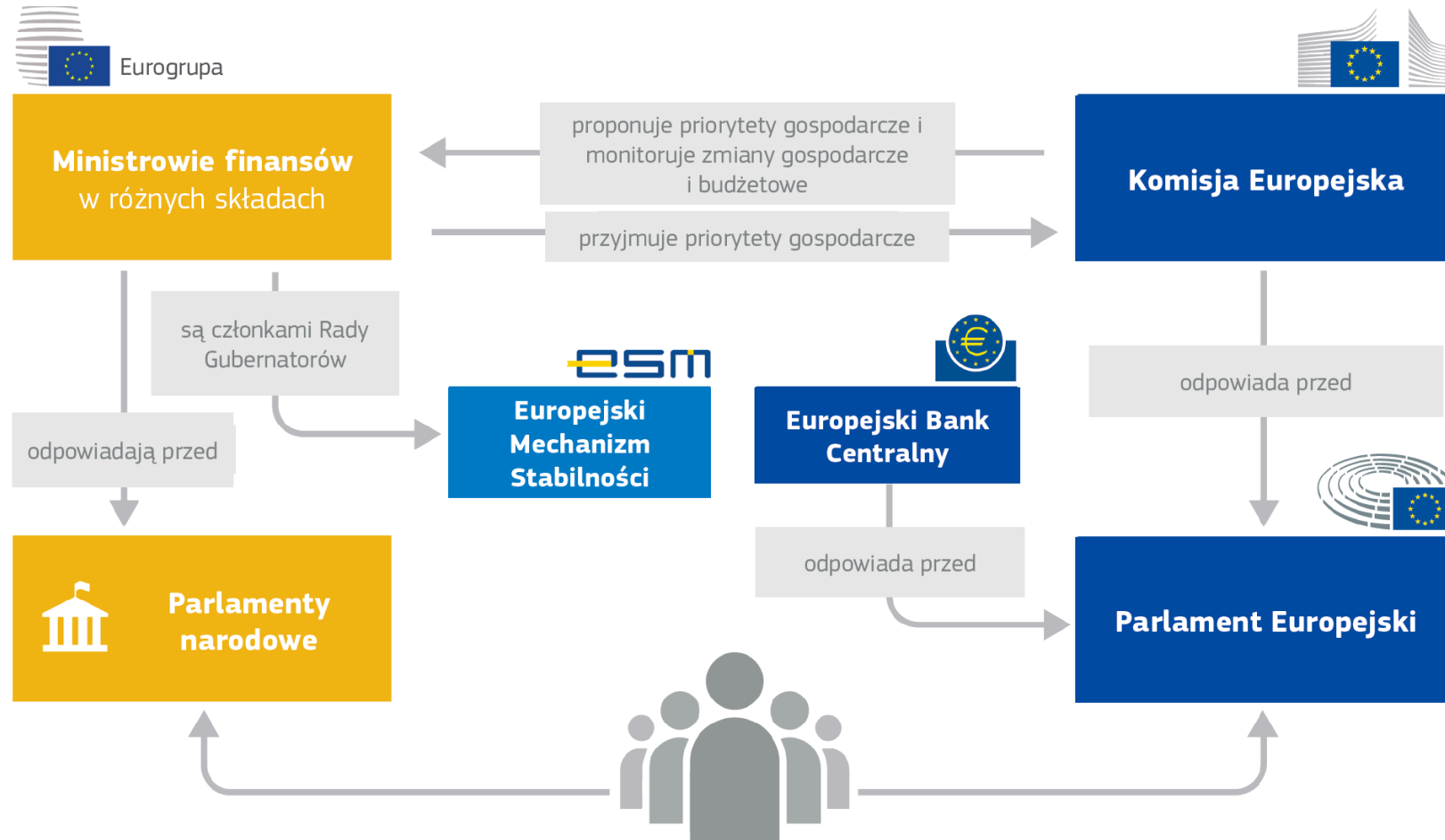
Jean Monnet
Centre of Excellence

ADAM MICKIEWICZ UNIVERSITY, POZNAŃ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Zarządzanie strefą euro jest złożone

Źródło: Komisja Europejska

Europejski Bank Centralny

- Rosnąca rola po kryzysie strefy euro
- Mario Draghi: zrobimy wszystko co trzeba, by uratować euro
- Nowe narzędzia: forward guidance, OMT, QE (luzowanie ilościowe)
- Podobieństwo do Bundesbanku
- Cel inflacyjny: poniżej lecz blisko 2 proc.

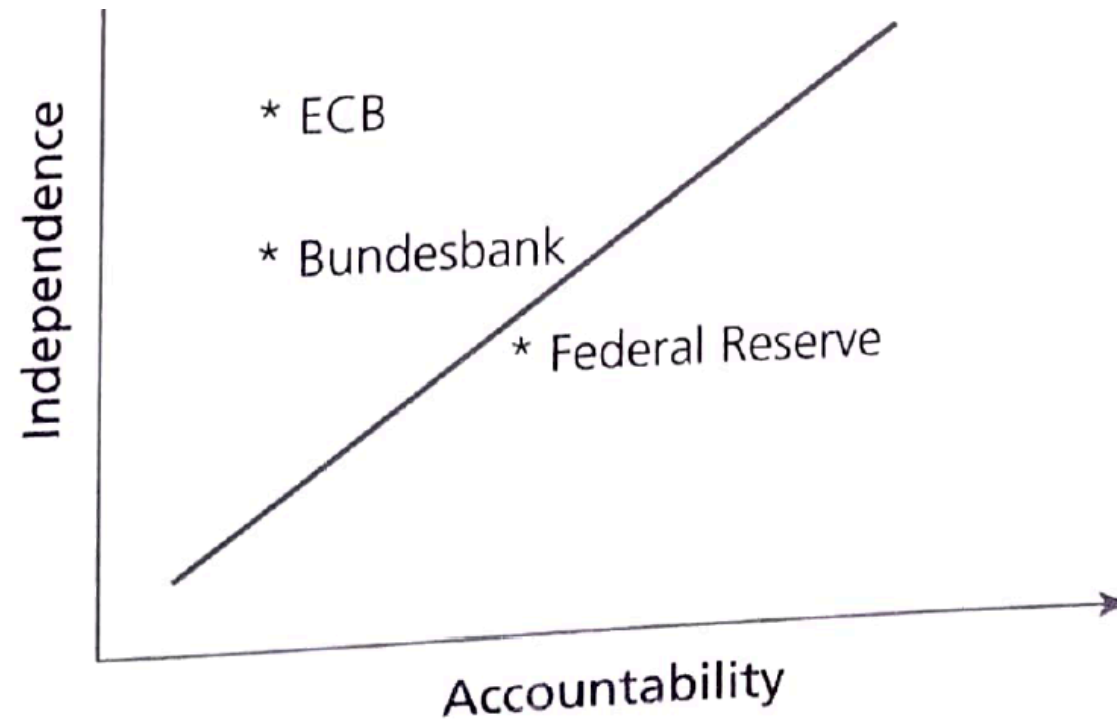

Figure 9.7 Optimal relation between independence and accountability.

Słabości strefy euro na przykładzie Grecji

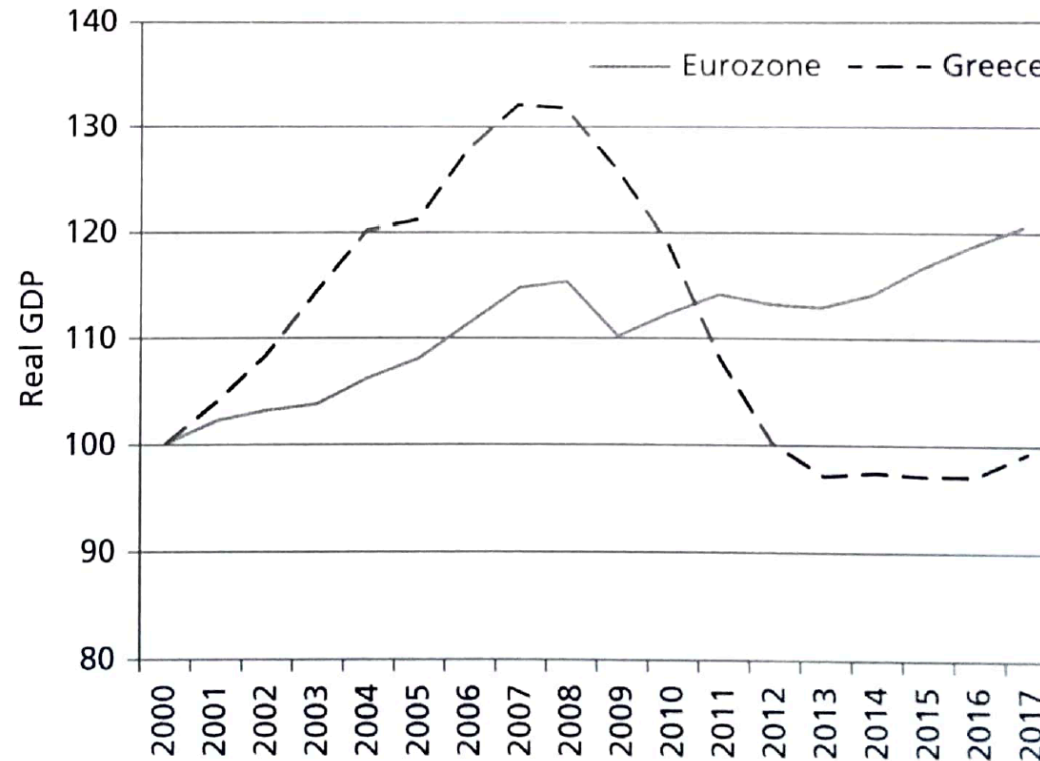

Figure 8.3 Real GDP Greece and Eurozone (2000 = 100).

Source: Eurostat.

Słabości strefy euro na przykładzie Grecji

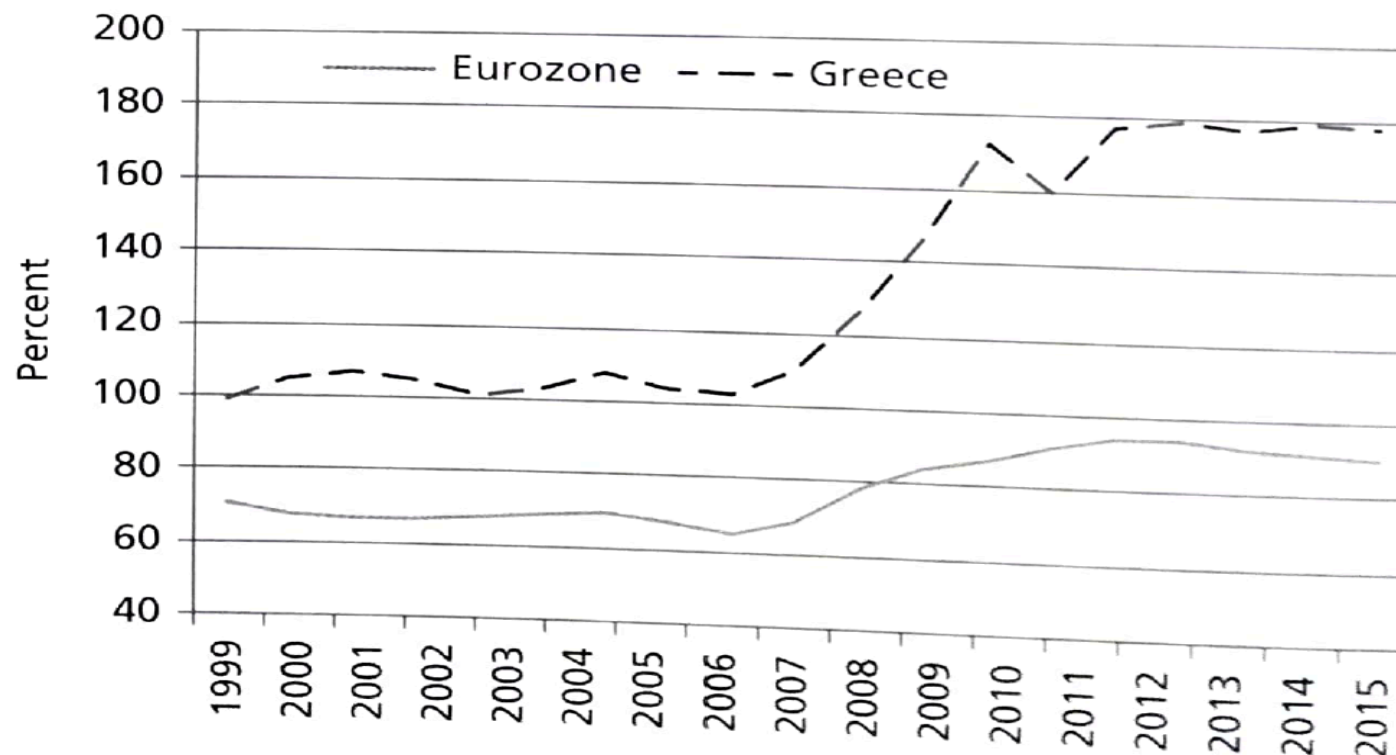

Figure 8.5 Government debt in Greece and Eurozone (% GDP).

Source: Eurostat.

Słabości strefy euro na przykładzie Grecji

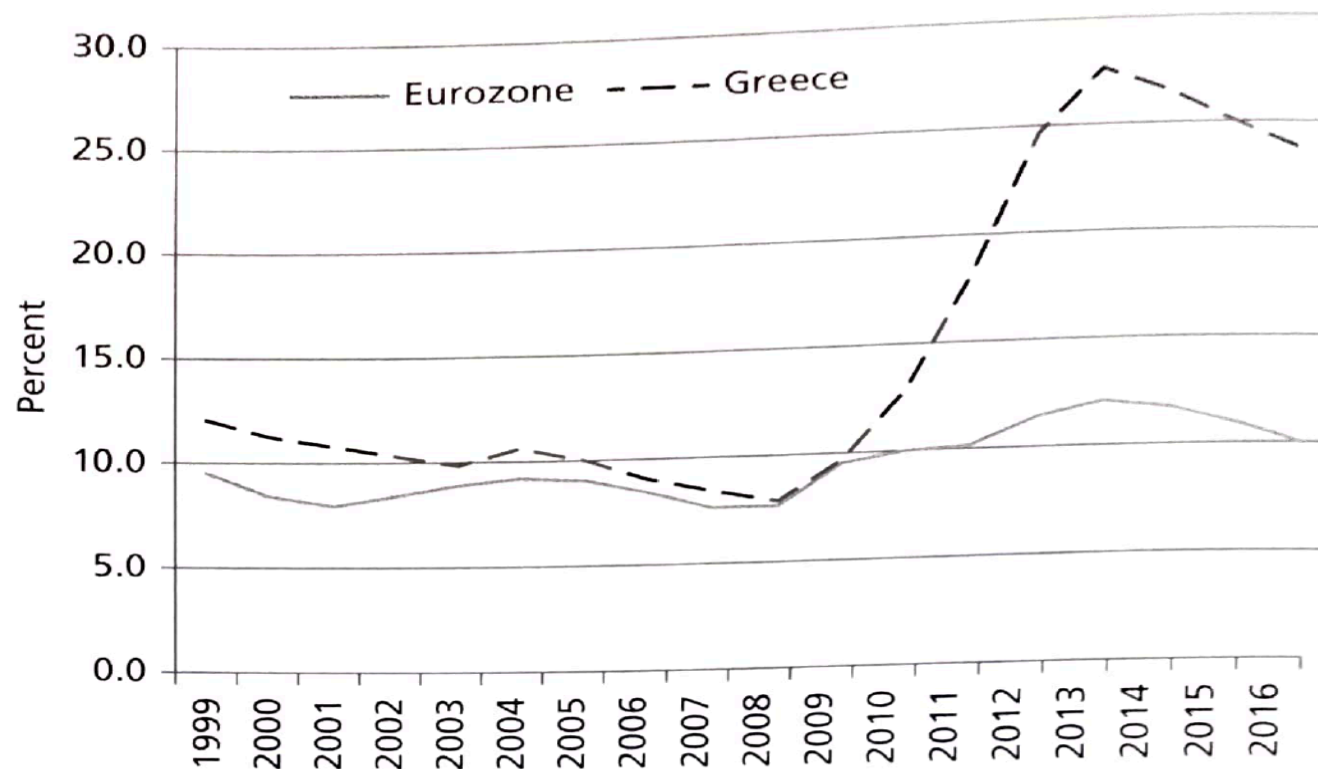

Figure 8.4 Unemployment rate in Greece and Eurozone.

Source: Eurostat.

Plany na trzecią dekadę euro

- Wspólny budżet strefy euro (17 miliardów euro w ciągu siedmiu lat od 2019)
- Powołanie „ministerstwa” skarbu strefy euro
- Europejski bezpieczny składnik aktywów (euroobligacje jako "no-go" zone)
- Zmianę sposobu traktowania długu państwowego w regulacjach sektora finansów.
- Powołanie Europejskiego Funduszu Walutowego

DER SPIEGEL

Nr. 46 / 10.11.2014

Deutschland €4,40

Generation Merkel

Unkritisch, ehrgeizig, unpolitisch?
Die jungen Deutschen zwischen 18 und 30

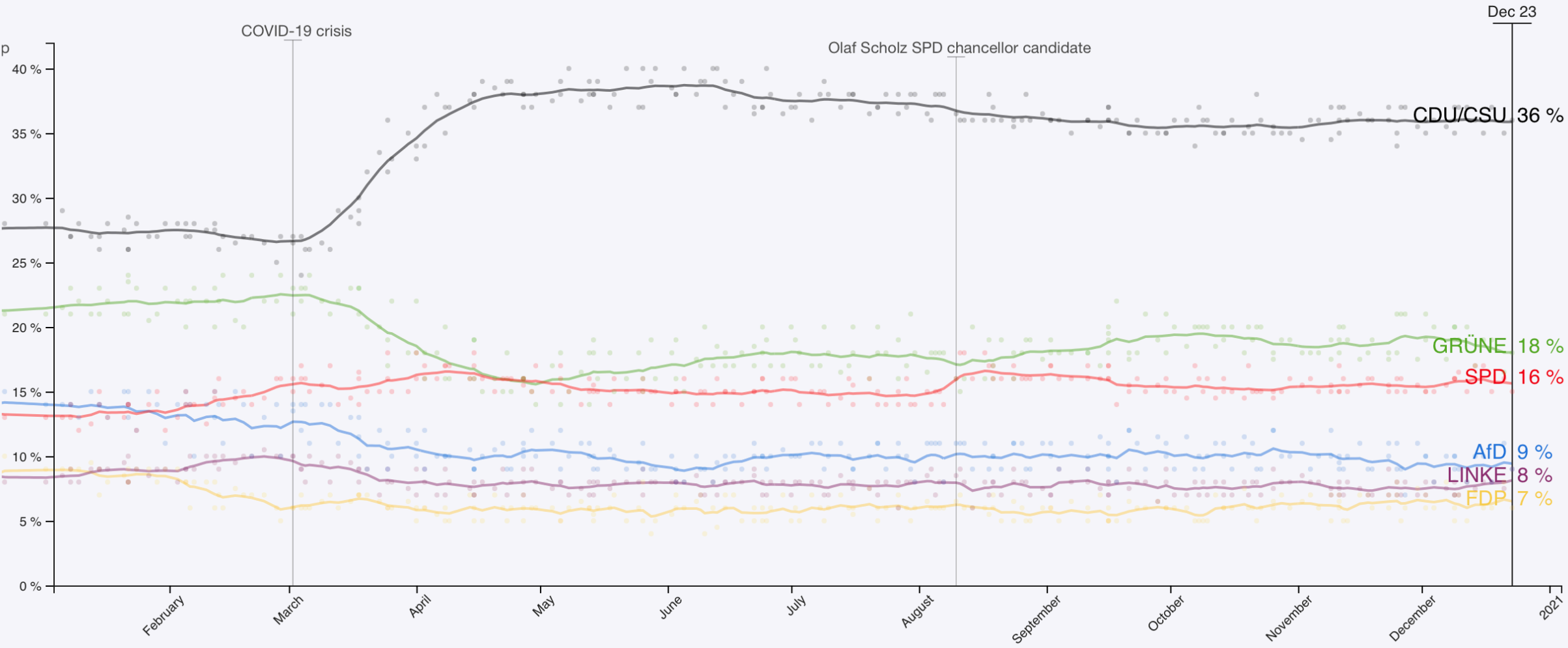

Co po Merkel?

Germany – National parliament voting intention

ALL 2 YEARS 1 YEAR 6 MONTHS

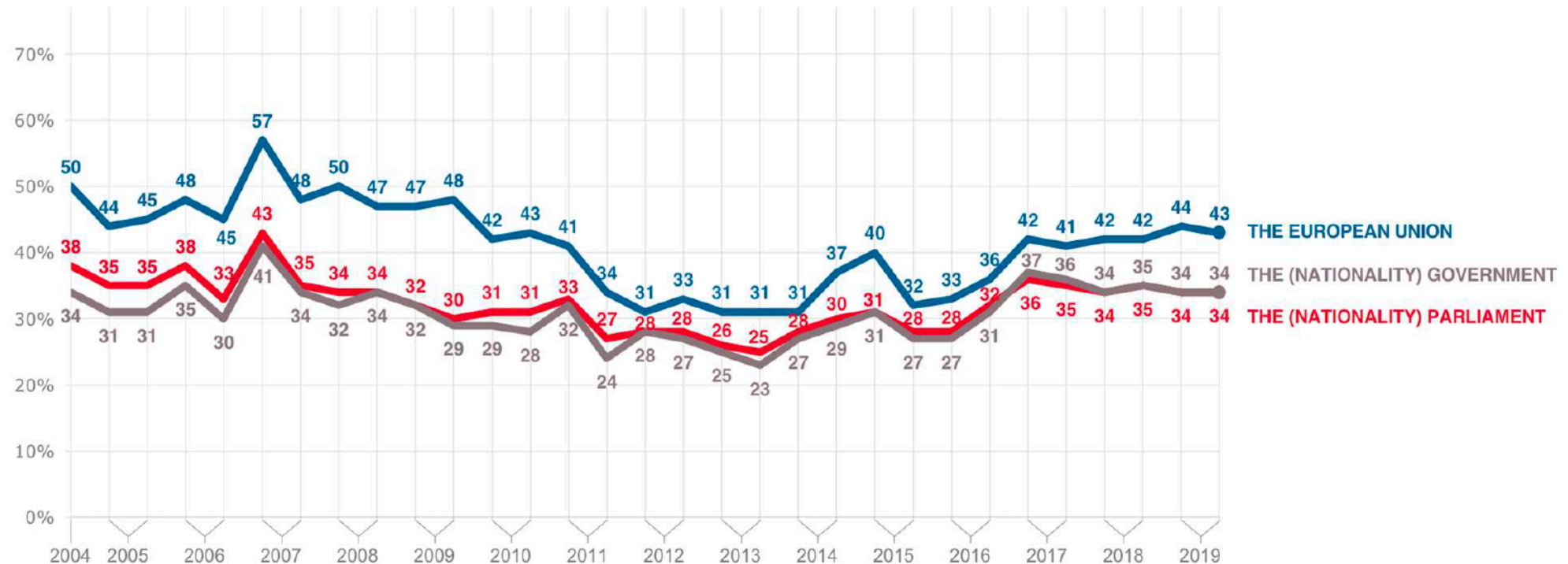
KALMAN SMOOTH KALMAN

Zaufanie do UE

QA6a I would like to ask you a question about how much trust you have in certain media and institutions. For each of the following media and institutions, please tell me if you tend to trust it or tend not to trust it.

(% - EU - TEND TO TRUST)

**Jean Monnet
Centre of Excellence**

ADAM MICKIEWICZ UNIVERSITY, POZNAŃ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

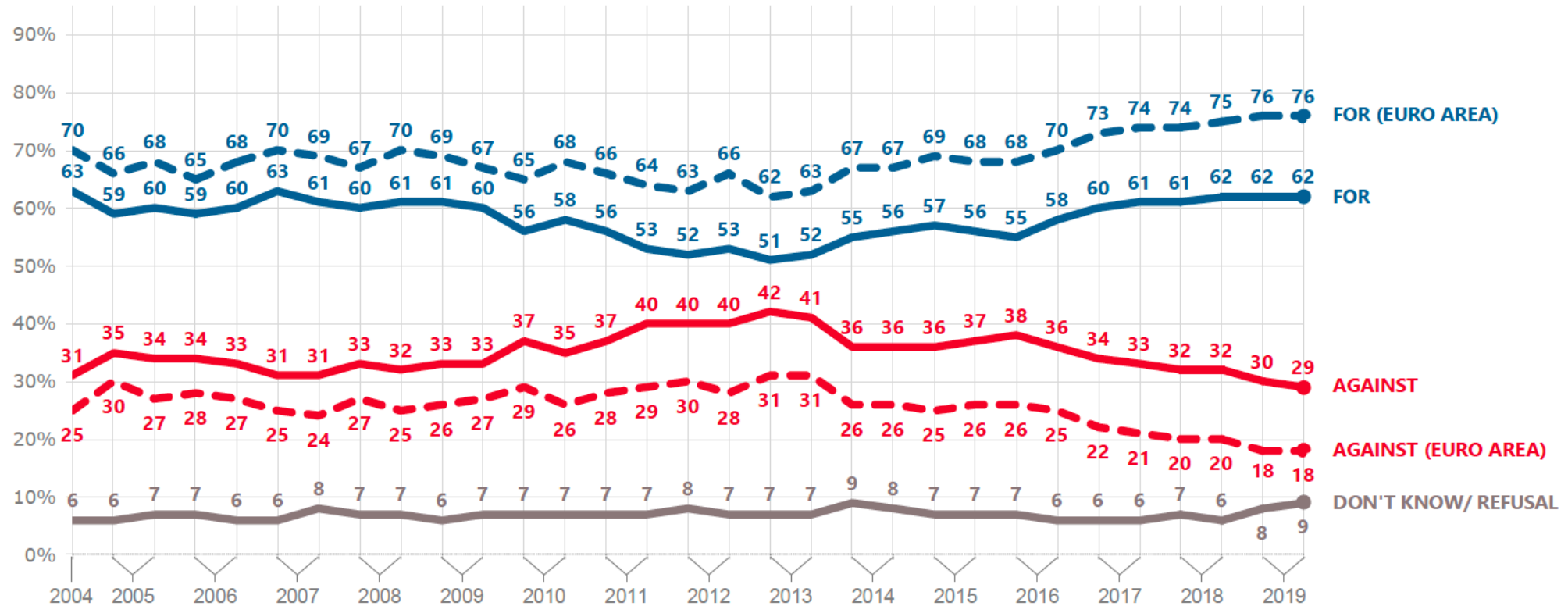
Wyzwania dekady kryzysu w UE (2010-2020)

- Widmo bankructwa Grecji wiosną 2010 roku
- Europejski kryzys zadłużeniowy / kryzys architektury strefy euro
- Agresja i mocarstwowe ambicje Rosji
- Napływ uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej (MENA)
- Chwilowe zawieszenie bezpaszportowej Strefy Schengen
- Referendum Brexitowe i wygrana Donalda Trumpa w USA
- Powolne i nierówne ożywienie gospodarcze po kryzysie
- Rosnąca popularności partii antyunijnych i wzrost nastrojów eurosceptycznych
- Erozja zasad demokratycznych w tzw. nowej Unii (Polska i Węgry)

Poparcie dla euro

QB2.1 What is your opinion on each of the following statements? Please tell me for each statement, whether you are for it or against it.
A European economic and monetary union with one single currency, the euro (% - EU)

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kryterium kursowe	spełnia?	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
	spełnia?	✓	×	✓	×	×	×	×	×	×	×	✓	✓	✓	✓
Kryterium fiskalne	dług publiczny (proc. PKB)	42	46,9	44,2	46,3	49,4	53,1	54,1	53,7	55,7	50,2	51,1	54,4	50,6	49,6
	deficyt (proc. PKB)	2,5	3,6	1,9	3,6	7,3	7,3	4,8	3,7	3,7	3,5	2,6	2,4	1,7	1,4
Kryterium stóp procentowych	spełnia?	✓	✓	✓	✓	×	×	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	×
	kryterium	5,4	6,2	6,4	6,2	6	5,3	7,7	3,6	3,6	5,3	4,7	5,1	5,4	3,2
	wskaźnik (proc.)	5,2	5,2	5,5	6,1	6,1	5,8	6	5	5	3,5	2,7	3	3,3	3,3
Kryterium inflacyjne	spełnia?	✓	✓	✓	×	×	×	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	kryterium	2,5	2,9	2,8	4,1	1,6	2,4	3,1	1,8	1,8	1,3	0,8	0,3	1,1	1,9
	wskaźnik (proc.)	2,2	1,3	2,6	4,2	4	2,7	3,9	3,7	0,8	0,1	-0,7	-0,2	0,5	1,6
✓ tak × nie		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018

↓ JAK POLSKA SPEŁNIAŁA KRYTERIA Z MAASTRICHT

Czy Polska jest gotowa do wejścia do euro?

Źródło: ECB, European Commission, MF, Dobrowolski.

Czy Polska powinna wejść do strefy euro?

Teoria Optymalnego Obszaru Walutowego (OCA)	Polska	?
Zsynchronizowane cykle koniunkturalne	Silne powiązanie z gospodarką niemiecką; wskaźnik korelacji wahań 0,98 w 2015 r.	
Elastyczny rynek pracy	3 największy w OEC odsetek osób samozatrudnionych i pracujących czasowo (2020)	
Wysoki poziom wzajemnej wymiany handlowej	79,8% ogółu eksportu do UE; 28 proc. do Niemiec (PAIH 2020)	
Duża mobilność siły roboczej	Poza granicami Polski żyje 4,5 mln naszych rodaków; jest to najwyższa liczba w UE	

Dziękuję za uwagę!

- rafal.szymanowski@amu.edu.pl

